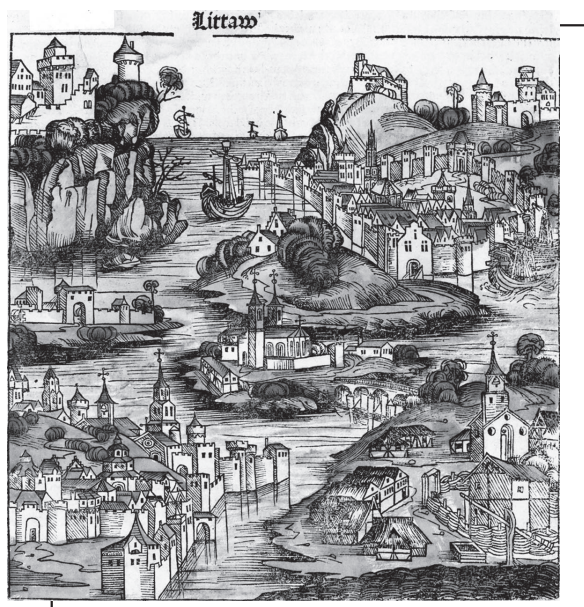

ARCHE

ПАЧАТАК

Гарадзенскі міленіум

**ARCHE 11 (132)
лістапад 2014**

**Навуковы, навукова-папулярны
і літаратурна-мастацкі часопіс
«ARCHE Пачатак» выдаецца
з верасня 1998 года штомесяц.**

РЭДАКЦЫЯ:

Валер Уладзіміравіч Булгакаў —
галоўны рэдактар
Аляксандр Пашкевіч — шэф-рэдактар
Дзмітрый Віцёко — рэдактар
Віктар Жыбуль — карэктар

Укладанне нумара — Наталля Сліж

**ARCHE is a Partner of European
Cultural Journals Network Eurozine
(www.eurozine.com)**

Адрас для допісаў: ARCHE, а/с 3,
220018, Мінск-18.
E-mail: analitika@yahoo.com.
Тэл. (029) 550-79-69.

Часопіс можна замовіць у распаўсюднікаў:

Баранавічы — Руслан Равяка,
тэл. (029) 767-20-37.

Берасце — Ігар Бараноўскі,
тэл. (0162) 25-61-55, (029) 8-000-157.

Віцебск — Барыс Хамайда,
тэл. (029) 892-24-01.

Гародня — Эдвард Дмухоўскі,
тэл. (029) 133-87-17.

Гомель — Яўген Меркіс,
тэл. (044) 749-41-66.

Маладзечна — Алесь Кштальны,
тэл. (044) 792-36-88, (033) 602-19-74.

Мінск — Сяргей Бахун,
тэл. (029) 724-54-56, 624-54-56.

Шукаем распаўсюднікаў з іншых мясцінаў.

Заснавальнік: Таварыства з абмежаванай
адказнасцю «Гайсак».

Выдавец: Таварыства з абмежаванай
адказнасцю «Гайсак».

Пасведчанне аб рэгістрацыі перыядычнага
выдання № 484 ад 22 мая 2013 г.,
выдадзенае Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь.

Разліковы рахунак 3012742148010. Аддзя-
ленне № 539 ААТ «Белінвестбанк» у г. Мінску.
Код банка 153001739. УНП 191768717.

ISSN 1392-9682

Юрыдычны адрас: вул. Халмагорская, д. 80,
п. 10Д, 220137, Мінск.
Цана дамоўная.

Рэдакцыя не вяртае і не рэцэнзуе рукапісы.
Рэдакцыя рэдагуе матэрыялы, прынятыя
да друку.

Падпісана ў друк 02.03.2015.

Выхад у свет 15.03.2015. Фармат 60х90 1/16.

Друк афсетны. Гарнітура Школьная.

Наклад 1000 асобнікаў. Замова

Надрукавана з гатовых дыяпазітываў заказчыка
ў друкарні ТАА «Медысонт», вул. Ціміразева, д. 9,
220004, Мінск.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка

друкаваных выданняў

№ 1/142 ад 09.01.2014.

№ 2/34 ад 23.12.2013.

ЛП № 02330/20 ад 18.12.2013.

У афармленні першай старонкі вокладкі выкарыс-
тана выява аднаго з гарадоў Вялікага Княства
Літоўскага з кнігі нямецкага картографа Гартмана
Шэдэля «Liber Cronicarum» (Нюрнберг, 1493).

© «ARCHE Пачатак», 2014

ПРАДМОВА

НАТАЛЛЯ СЛІЖ. Гародня як цэнтр прыцягнення 6

МОВА І НАЦЫЯ

АЛЕГ ЛІЦКЕВІЧ. Гародня і Гарадзенскі рэгіён
у другой палове XIII—XIV стст. Сушапутныя і водныя
камунікацыі, населеныя пункты, этнаканфесійны склад
і міграцыі насельніцтва 8

Агульныя заўвагі. 9

Гандлёвы шлях з Прусіі і Мазовіі на Валынь і Гародню. 10

Ваенная дарога з Гарадзенскага рэгіёна на Мазовію і Прусію. 12

Ваенны і гандлёвы сушапутны шлях з Гародні на захад
у сістэме міжнародных транспартных камунікацый ВКЛ. 15

Унутраныя дарогі Гарадзенскага рэгіёна: разгляд матэрыялаў
«Die Littauischen Wegeberichte» 16

Хуткасы перамяшчэння па сушапутных шляхах 28

Водныя камунікацыі. 28

Забудова і прыблізная колькасць насельніцтва Гародні ў XIV ст. 33

Сетка населеных пунктаў Гарадзенскага рэгіёна ў адпаведнасці
з межамі другой паловы XIV ст. 40

Этнаканфесійны склад і міграцыі насельніцтва. 45

Палонныя з Гарадзенскага рэгіёна ў Прусіі 52

Заклучэнне 53

Дадаткі. 55

СЯРГЕЙ ПАЛЕХАЎ. Не толькі Гарадзенская унія.
Палітыка вялікага князя літоўскага
Жыгімонта Кейстутавіча (1432—1440) 61

ЛЮДМІЛА ІВАНОВА. Гарадзенскі земскі суд
у канцы XVI ст. У кантэксте Статутаў
Вялікага Княства Літоўскага 1566 і 1588 гг. 106

НАТАЛЛЯ СЛІЖ. Злачынствы і злачынцы
ў Гародні ў XVII ст. 122

Заканадаўчыя крыніцы 122

Асаблівасці судовага працэсу 125

Злачынствы. 133

1. Крадзяжы	134
2. Злачынствы супраць маёмасці і асобы з выкарыстаннем гвалту	141
3. Злачынствы супраць жыцця, забойствы	146
4. Злачынствы супраць маралі (пералюб, згвалтаванне, прастытуцыя)	151
5. Злачынствы супраць рэлігіі (абкраданне храмаў, чараўніцтва)	154
6. Нанясенне шкоды рэпутацыі (абразы, няслухныя абвінавачванні, пагрозы, праклёны)	160
Высновы	164
Дадатак	166

МАГДАЛЕНА УЙМА. Горадня ў мемуарнай літаратуры

XVI—XVIII стст.	183
Мемуары як гістарычная крыніца	183
Горад	186
Часы росквіту	188
Часы ваенных разбурэнняў і гарадзенскіх вальных соймаў	189
Бурлівае XVIII стагоддзе	196

КАЦЯРЫНА ДЗЯНІСАВА. Інскрыпцыі ў гарадзенскім касцёле Адшукання Святога Крыжа

ДЗМІТРЫЙ ВІЦЬКО. Да пытання пра выгляд Верхняга замка ў Горадні часоў Вітаўта.

Заўвагі да варыянту рэканструкцыі Міколы Волкава

АЛЯКСАНДРА ЗЁБЕР. Інвентар Гарадзенскага палаца 1750 года

АНДЖЭЙ СТРАЙНОЎСКІ. Скліканне першага пры Станіславу Аўгусту Панятоўскім сойма ў Горадні ў 1784 годзе

Палітычная сітуацыя перад соймам 1784 г.	253
Выбар месца пасяджэнняў у Горадні	259
Мэты сойма і пасольскія соймікі	263
Афармленне сойма	267
Праверка мандатаў і выбары маршалка	267
Меркаванні адносна спраўнасці маршалка Хамінскага	270
Працэдурныя справы ў пачатку сойма	272

РАСІЙСКАЯ ІМПЕРЫЯ

ВЯЧАСЛАЎ ШВЕД. Гродзенскія адрасы паўстання 1863—1864 гг.

275

АНДРЭЙ КІШТЫМАЎ. Нёманскі «Тытанік»: віціны на водных шляхах Беларусі.	305
---	------------

МІЖВАЕННЫ ЧАС

АНДРЭЙ ВАШКЕВІЧ, ТАЦЦЯНА КАЗАК. Лісты з горада, якога няма.	328
Юзаф Мацкевіч. Чатыры дні ў Гродне Прагулка на знешняй паверхні горада	329
Агнём і нажом. Хрысціянін, які забіў	336
Дзве цырульні	338
«Не трымаем віленскіх газет»	340
Праслаўленне рэстарана.	340
Зварот купцоў.	341
Яўрэі байкатуюць.	342
Злачынства ў навагоднюю ноч.	342
Сонечныя зайчыкі на замкавым паркеце	343
Супрацоўнік з завулка. У святле старой жырандолі	348
Гродзенскі тэатр.	351

ТАЦЦЯНА КАСАТАЯ. Кінатэатры як публічная прастора

Гародні ў 1930-я гг.	354
Вобраз кінатэатраў у памяці гараджан	355
Кінатэатр «Святавід»	361
Высновы.	364
Дадаткі.	366

АСОБА

ВІКТАР ПАРФЁНЕНКА. Ахоўнік духу Горада.	371
--	------------